

Пу Сунлін (1640-1715)
«Дивовижні історії з
кабінету невдахи»

蒲松齡
《聊齋志異》

Пу Сунлін: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Предки (за Я.Прушеком - монголи чи тюрки) належали до вищого чиновництва доби Юань, однак дід і батько не змогли скласти конфуціанського іспиту. Колись славнозвісний рід збіднів. Батько Пу Пань 20 р. займався торгівлею. Наприкінці життя знову повернувся до книжок, допомагав бідним, будував храми.

Пу Сунлін 蒲松齡 народився у 1640 році в селищі Пуцзячжуан 蒲家庄.

1658 року Пу склав іспит на звання туншена (але далі отримати ступінь сюцяя так і не зміг)

Пу Сунлін: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Пу Сунлін до 50 років намагався скласти іспит на вчене звання. **Причина:**

- Покращити матеріальне положення родини.
- Обійняти посаду, яка б відповідала його здібностям.
- Реалізувати, хоча б у межах одного повіту гуманне управління народом, здійснювати справедливий суд, допомагати нужденним, заохочувати талановитих учених тощо.

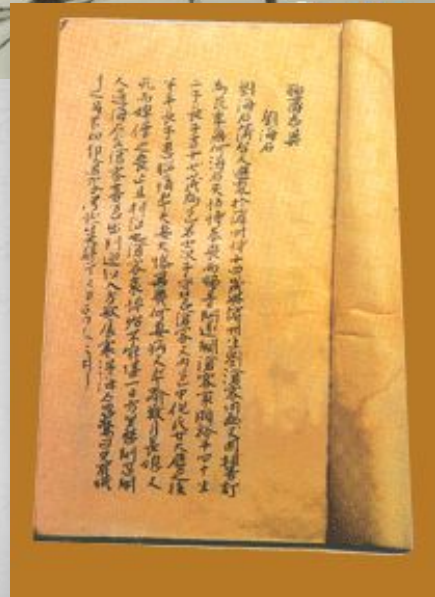
Пу Сунлін: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Пу Сунлін пише *«Доповіді імператору»* (але не відправляє їх)

Просвітницькі ідеї:

- чиновники повинні піклуватися про народ, на державну службу треба запрошувати освічених людей, необхідно поширювати грамоту і знання серед народу,
- критикує конфуціанський іспит, суспільну нерівність, тілесні покарання

Пу Сунлін: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Помер Пу Сунлін 1715 року.
Через 10 років на його могилі
поставили стелу з написом
його учня Чжан Юаня:

... Йому, людині незвичайній, вдалося уникнути обмежень традиції і створити свою школу. Однак це не розсіювало невідворотну тугу, і тоді він став шукати дивовижне і створив книгу «Дивних історій». Хоча він розповідав про те, чого в дійсності не існувало, про всілякі химери, він писав у манері витриманій і доскіпливій, бажаючи запобігти і виправити звичаї, що прийшли в занепад, а також підтримати і украсити вчення про Істинний Шлях...

Пу Сунлін. Творчість.

● *Поезія у жанрі ши та цзи*

(образи смутку і образи на суспільство, яке не оцінило його талант: “осінній світляк!”, “пилинка”, “квітка, що потрапила у брудний хлів”, “пташка, що змерзля”, “цикада, що плаче на осінній місяць”...).

● *Проза гувень*

● *Трактати:* “Трактат про землеробство та вирощування шовкопряда”, “Книга ліків від злих хвороб”, “Простонародні слова з повсякденного вжитку”, “Трактат про календар”, “Записи висловлювань про самопізнання”, “Записи про страх бути покараним”, “Правила, потрібні людям” тощо.

- *Твори фольклорних жанрів* (оповідки і драми).

«Дивовижні історії з кабінету невдахи»: 《聊齋志異》(вид. 1766 р.)

494 новели

Пу Сунлін в передмові до «Дивовижних історій» згадує попередників: *талантом я не подібний до колишнього Гань Бао, однак дуже люблю, як він, шукати безсмертних духів* (згадує також Цюй Юаня, Чжуанцзи, Цзі Кана, Лі Хе та ін).

Мету історій вказує у своїй передмові Тан Менлай (1682 р.):

їх основна мета – прославлення добра, засудження зла, запровадження справедливості й обов'язку, вони пояснюють початок речей і кінець подій.

《聊斋志异》: роль фантастики (1)

В.М.Алексеев

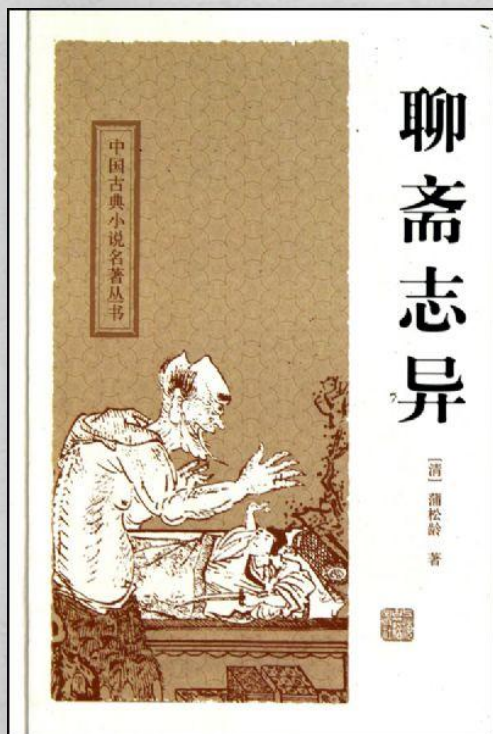
Конфуціанські витоки:

- прибічники фантастики вважали, що життя взагалі наповнене ірраціональних речей, і що по суті різниці між раціональним та фантастичним ними немає;
- тільки фантазія може виправити неправду [життя] і повернути до **конфуціанського першовитоку правди**;
- лише людина *прониклива* завжди готова замінити фантазією раціональну дійсність;
- змішування фантазії з дійсністю повністю відображає життя, де люди і злі чорти існують в нерозривному симбіозі.
- **Фантастика покликана заповнити прогалину дійсного життя, виступаючи в ролі потенційного викривача і реставратора життєвої справедливості**

《聊斋志异》: роль фантастики (2)

Юй Цзі

Антиконфуціанські мотиви у передмові Юй Цзі 1765 року:

Він відчував у собі велику силу і залишився на все життя студентом... без шляхів до державної посади. Йому ніде було висловити і розвинути свій розпач, і він звернувся до книги фантазій, дивовижних, неймовірних, чужих **конфуціанській порядності**. Нажаль, треба визнати, що є люди – люди лише на вигляд, а душею гірше усякого біса, тигра, шакала...

《聊斋志异》: роль фантастики (3)

В.Еберхард

Даоські мотиви:

- відсутня докучлива буддійська мораль;
- поряд з буддійськими новелами є антибуддійські («Мертвий хешан»);
- Життєві негаразди призвели до зацікавленості даосизмом, що закликає до відходу від суєтного світу, життя серед природи, спілкування з відлюдниками («Острів блаженних людей», «Фенте», «У пташиному царстві»).

《聊斋志异》: роль фантастики (4)

Я. Прушек

Буддйські мотиви:

- Буддйська теорія **воздаяння** відіграє подвійну роль: 1) *традиційна* - потойбічні сили можуть покарати всесильних чиновників і багатіїв; 2) *індивідуально-авторська* - обґрунтування гіперболізації **неуникної кари**.

Міфологічний погляд на світ, атмосфера казки, надприродне і чудесне – художні засоби, спосіб поводження з реальністю, а не вираження і пропаганда віри.

Віра в потойбічне додавала в реальному світі надії в те, що зло буде покаране (нехай і після смерті).

《聊斋志异》: конфлікт

КОНФЛІКТ збірника –

протиставлення реального світа – світу, яким він повинен бути в уяві Пу Сунліна. Інший світ – або відображення реального, або – ідеальний світ.

Соціальні протиставлення:

- *Владоможець – безправний:* «Цвіркун», «Доки варилася каша»;
- *Багатий – бідний:* «Червона яшма», «Сян Гао», «Камінь з отворами», «Покарання монаха», «Сім'ї розбійників».
- *Тупі екзаменатори – талановиті, але невизнані студенти:* «Святий Хе», «Суцю»

《聊斋志异》: тематика

Класифікація Ян Лю:

- Новели про кохання.
- Сатира на можновладців та чиновників, що знущаються з простого народу.
- Критика екзаменаційної системи.
- Антиманчжурські твори.

《聊斋志异》: тема кохання

- Мрія про кохання рівних за інтелектом молодих людей розбивається суспільним устроєм. Можливо, тому у більшості новел Пу Сунліна говориться про кохання людини до надприродної істоти – лисиці-перевертня, безсмертної феї, духа квітки, душі мертвої тощо. Друга причина – мрія про ідеальну кохану, яку краще реалізувати в образі неземної красуні, освіченої, витонченої і дотепної, що знається на поезії, музиці, яка створює атмосферу повного щастя, заради якого людина згідна занепасти себе.
- Безсмертних фей, лисиць-перевертнів, духа квітки приваблює в земному чоловікові не багатство, а розум, душевні якості, таланти.

《聊斋志异》: сатира на можновладців

Забаганка імператора перетворилася на податок цвіркунами. Ворожбит дарує Чен Міну зображення дивного храму з цвіркуном. Упійманий цвіркун призводить до загибелі сина Чен Міна, а потім видається, що син Чен Міна був перетворений на дивовижного цвіркуна...

«Цвіркун»

Імператору випадково знадобиться якась річ, та чи одна вона у нього! Він про неї вже й забуде, але ті, що виконують його накази, відразу роблять його забаганки законом. А тут ще ненажерливі чиновники та їх люті помічники, ось народу й доводиться продавати своїх дружин і дітей, і немає цьому впину...

《聊斋志异》: сатира на можновладців

- Несправедливе судочинство:
- Підкупи, хабарів, намови, тортури. Цинські закони охороняли “господарів” країни і не карали їх за злочини, скоєні проти простого люду.
- “Хуан Дев’ятий”, “Царівна захмарних плющів”, “Святий Чен”, “Безневинно арештований”, “Сім’ї розбійників” тощо

《聊斋志异》:

критика екзаменаційної системи

На іспитах не судять
про літературні
здібності

Критика зловживань на іспитах,
засудження самої схоластичної
екзаменаційної системи.

Лише з допомогою потойбічних сил
відновлюється справедливість.
Студенту допомагає лисиця-
перевертень, дух, фея.

Інколи святі виявляють талант героя,
але виявляється, що екзаменатори
тупі й не здатні оцінити справжні
знання і таланти (вони
порівнюються із примарами з
царства голодних духів, що
прийшли у світ жебракувати; або ж
вони такі, що втратили зір і нюх)

《聊斋志异》: антиманчжурські твори

У новелах в завуальованій формі викривалися безчинства манчжурів:

«Дикий пес» (野狗) – чудовисько з головою пса розгризає черепи трупів (образ загарбників).

«Червоні ієрогліфи» - на небі червоний напис: *«Стійкості періоду білої текоми буде перепона, зміни до кращого з відновленням належної династії будуть стрімкі»*

“Біси-посильні”, “Маленькі труни”, “Священний правитель” тощо.

...Щорічно арештовували декілька сотень людей та відрубували голови. Кров текла рікою, купа тіл сягала самого неба. Влада з милосердя дарувала труни...

聊斋志异》: антиманчжурські твори

«Морський торг ракшів»

Країна ракшів – світ навиворіт.
Діти, що народжуються тут
схожими на людей,
вважаються чужими, такими
що приховують небезпеку, і
батьки кидають їх,
штовхаючи на голодну
смерть.

Портрет першого міністра:

*Вуха у нього росли на спині, ніс
був з трьома ніздрями,
повіки закривали очі,
немовби завіса...*

(прийом відсторонення, коли
автор дивиться на місцеві
звичаї очима іноземця)

(21) 推荐没有成功，警卫官就留马骥住在自己家里。有一回，马骥喝醉了酒，用煤涂黑了脸，学扮张飞，握剑起舞。